

УДК : 159.922.1-055.1: 316.367. 159.9.018

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8\(42\)-881-892](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8(42)-881-892)

Сідун-Сович Діана Владиславівна асистентка кафедри наук про здоров'я факультету здоров'я та фізичного виховання, Ужгородський Національний Університет; аспірантка Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (м. Київ); м. Ужгород, вул. Університетська, 14, 88000; тел.: (095)414-36-44, <https://orcid.org/0009-0008-4813-1276>

СЕСУАЛЬНА ПОВЕДІНКА ЧОЛОВІКІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ

Анотація. Стаття присвячена теоретичному аналізу підходів до вивчення психологічних особливостей сексуальної поведінки чоловіків в умовах війни та визначення інструментарію їх дослідження. Актуальність дослідження обумовлена тим, що у воєнний час сексуальна поведінка чоловіків може бути суттєво змінена внаслідок стресових ситуацій, переосмислення цінностей та переживання травмувальних подій. Крім того, воєнні конфлікти можуть збільшувати ризик сексуального насильства та експлуатації, зокрема серед військових, біженців та цивільного населення. Результати проведеного аналізу засвідчили, що у дослідженні означеної теми вартує опиратися на біопсихосоціальний підхід, який надає можливість інтегрувати біологічні, психологічні та соціальні показники сексуальної поведінки чоловіків. Встановлено, що поведінкові аспекти сексуальності чоловіків співвідносяться із сексуальною самооцінкою, образом тіла і почуттям психологічного добробуту та проявляються через сексуальні сценарії на культурному, міжособистісному та внутрішньо-психічному рівнях. Дослідження сексуальної поведінки чоловіків можна також вивчати через лінії розмежування із сексуальною поведінкою жінок, що різняться за наступними характеристиками: 1) сила сексуального бажання; 2) спосіб задоволення потреби від пасивно-агресивного до активно-агресивного; 3) мотивація та легітимність, 4) сексуальне здоров'я та почуття психологічного добробуту; 5) інструментальність. Запропонований перелік діагностичного інструментарію включає статево-рольовий опитувальник С. Бем (BSRI), «Типи сексуальних сценаріїв» Р. Сувівуо і тест «MSAQ» W. E. Snell Jr. (адаптація В. Гупаловської), опитувальник настанов до сексу Айзенка та методика оцінки сексуального профілю М. Яффе і Е. Фервік. Перспективним напрямком подальших досліджень вбачається виокремлення та деталізація поведінкових параметрів сексуальної поведінки чоловіків, що активізуються за різних життєвих обставин: від повсякденних до надзвичайних, якими

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 8(42) 2024

постає воєнні загроза та участь у воєнних діях а також розробка та адаптація діагностичного інструментарію.

Ключові слова: сексуальна поведінка, чоловіки, діагностичний інструментарій, біопсихосоціальний підхід.

Sidun-Sovych Diana Vladyslavivna assistant of the Health Sciences Department, Faculty of Health and Physical Education of Uzhhorod National University; postgraduate student of the Institute of Social and Political Psychology, National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv); 14 University St., 88000; tel.: (095)414-36-44, <https://orcid.org/0009-0008-4813-1276>

SEXUAL BEHAVIOR OF MEN: THEORETICAL ANALYSIS OF PSYCHOLOGICAL TOOLS

Abstract. The article is devoted to the theoretical analysis of approaches to the study of psychological characteristics of men's sexual behavior in conditions of war and definition of the research tools. Relevance of the study comes from the fact that in wartime sexual behavior of men can be significantly changed due to stressful situations, rethinking of values and experiencing traumatic events. In addition, military conflicts can increase the risk of sexual violence and exploitation, particularly among military, refugees and civilians. Results of the analysis testified that in the study of this topic it is worth relying on a biopsychosocial approach that provides an opportunity to integrate biological, psychological and social indicators of sexual behavior of men. It was established that the behavioral aspects of male sexuality correlate with sexual self-esteem, body image and a sense of psychological well-being. In its turn it manifests through sexual scenarios on cultural, interpersonal and intrinsic psychic levels. Research on male sexual behavior can also be studied through the lines of demarcation with women's sexual behavior. The mentioned above differ in the following characteristics: 1) the power of sexual desire; 2) a way to satisfy the need from passive-aggressive to active-aggressive; 3) motivation and legitimacy, 4) sexual health and feelings of psychological well-being; 5) instrumentality. The proposed list of diagnostic tools includes sex-role questionnaire S. Bem. (BSRI), "Types of sexual scenarios" R. Suvivuo and test "MSAQ" W. E. Snell Jr. (adaptation of V. Gupalovskaya), questionnaire of instructions for sex Aizenko and methodology for assessing the sexual profile of M. Jaffe and E. Ferwick. Promising direction of further research is to isolate and detail behavioral parameters of men's sexual behavior, activated by different life circumstances: from everyday to extraordinary. The later ones include military threat and participation in hostilities as well as development and adaptation of diagnostic tools.

Keywords: sexual behavior, men, diagnostic tools, a biopsychosocial approach.

Постановка проблеми. В умовах війни дослідження сексуальної поведінки чоловіків набирає особливої ваги. Адже у воєнний час сексуальна поведінка чоловіків може бути суттєво змінена внаслідок стресових ситуацій, переосмислення цінностей та переживання травматичних подій. Крім того, воєнні конфлікти, що несуть руйнування соціальних норм, можуть збільшувати ризики сексуального насильства та експлуатації серед військових, біженців та цивільного населення. Також важливо розуміти вплив війни на ментальне здоров'я чоловіків, що може відобразитися на їхній сексуальній поведінці та взаєминах у сім'ї. Тож вивчення сексуальної поведінки чоловіків є важливим, що особливо значущим постає у час зниження соціальних норм війни та кризових періодах суспільних трансформацій. Водночас, врахування всіх названих аспектів динаміки змін потребує належного інструментарію, визначенню та обґрунтуванню якого і буде присвячена ця стаття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз показав що психологічні дослідження сексуальної поведінки здійснюється загалом через призму вивчення особистості та її індивідуально-психологічних проявів щодо сексуальності, становлення статевої самосвідомості, статево-рольової поведінки та динаміки їхніх змін у процесі дорослішання, психологічної стійкості як здатності переносити без шкоди для здоров'я психічні навантаження сексуальних стосунків тощо. Натомість існує низка досліджень, які звужують ці поняття до більш прицільних: поведінкові прояви сексуальності, сексуальна самоцінність та поведінкові прояви самооцінки чоловіками щодо власної сексуальності (Р. Поткі, Т. Зіаї Т., М. Фарамарзі) [1], вивчення відмінностей у факторах, що сприяють сексуальному задоволенню (Л.Л. Холт, Ю. Б. Чанг) [2], дослідження впливу особистих і партнерських рис: сексуального збудження, сексуальна функція в парах (С. Крісп, Ю. Валтен, Ю. Браловська) [3]. Для вивчення саме поведінкових аспектів людської сексуальності постав конструкт трирівневих сексуальних сценаріїв (В. Саймон, Дж.Сакалук, Л.М Тодд, Робин Мильхаузен), а саме культурного, міжособистісного та внутрішньо-психічного, що мають характерні їм поведінкові прояви [4; 5]. Нам також є важливим висновок вчених, що у зазначених напрямку досліджень вартує не ігнорувати системний підхід з врахуванням біологічних, психологічних та соціальних чинників сексуальної поведінки (Р. Поткі, Т. Зіаї, М. Фарамарзі) [1]. Авторами встановлено, що сексуальна самооцінка є проміжною ланкою між сформованим образом тіла і почуттям психологічного добробуту, що межує з процесами незадоволеності власним сексуальним «Я». Також вартує наголосити, що певні поведінкові аспекти сексуальної поведінки чоловіків можна побачити у порівнянні із жіночою. Наразі науковці (В. Пінкстен та Дж. Лівенс) [6] вивчали відмінності в розвитку сексуального збудження і гальмування у чоловіків та жінок. Вони виявили, що показники сексуального збудження у чоловіків є вищими у порівнянні з жінками. Українські дослідники (В. Гупаловська, О. Володимирець [7])

встановили, що у чоловіків досить виражені (у порівнянні з жінками) такі властивості сексуальності як реалізованість, визначеність у ставленні до порнографії, сексуальна збудливість, сексуальна вдовolenість, прийняття фізичного сексу та почуття дозволу на певну сексуальну активність. Проте, виявлено, що чоловікам притаманний нижчий рівень сексуального задоволення та більша схильність до сексуальних фантазій (щодо примусу до сексу, оголеного тіла симпатичної людини, користування послугами комерційного сексу та участі у сексуальних оргіях). Співставляючи природу сексуальної поведінки відповідно до гендерної дослідниці (Дж Сакалук, Л. М.Тодд, Р. Мильхаузен [4]), вказали на доповненість ролевих позицій сексуальних партнерів, що можуть формувати сценарні матриці, як-то: чоловіки мають сильну фізичну орієнтацію на секс, тоді як жінки мають емоційну орієнтацію на секс; чоловіки ініціюють сексуальні стосунки, тоді як жінки приймають цю ініціативність; від чоловіків очікується сексуальна кваліфікація та обізнаність, і нарешті, чоловіки повинні бути завжди готовими до сексу. Проведений аналіз показав, що безпосередньо сексуальна поведінка чоловіків не виступає предметом наукових досліджень, що потребує окреслення даного дослідницького напрямку з уточненням як дослідницьких критеріїв так і діагностичного інструментарію. Також було встановлено, що вже існуючий для вивчення сексуальної поведінки чоловіків англomовний діагностичний інструментарій залишається поза доступом для українського користувача з причини відсутності його адаптації та валідизації.

Метою статті є теоретико-порівняльний аналіз підходів до вивчення психологічних особливостей сексуальної поведінки молодих чоловіків в умовах війни та визначення інструментарію їх дослідження. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання: 1) здійснити огляд наукових джерел з питань сексуальної поведінки чоловіків в умовах війни на предмет визначення напрямів та особливостей її дослідження; 2) виокремити та описати релевантний інструментарій дослідження сексуальної поведінки чоловіків в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. Теоретико-порівняльний аналіз підходів до вивчення психологічних особливостей сексуальної поведінки молодих чоловіків в умовах війни надав можливість виокремити лінії розмежування у сексуальній поведінці чоловіків та жінок: 1) сила сексуального бажання; 2) спосіб задоволення потреби від пасивно-агресивного до активно-агресивного; 3) мотивація та легітимність; 4) сексуальне здоров'я та почуття психологічного добробуту; 5) інструментальність [7]. Щодо особистісних проявів, то індикатором може послугувати вивчення сексуальної самооцінки [1] та особливостей сексуального сценарію чоловіків [4].

Аналітичний огляд наукових статей засвідчив перевагу (у порівнянні з жінками) екстенсивних характеристик сексуальних проявів у чоловіків при знижених селективних показниках. Поведінкові прояви сексуальності чолові-

ків вказують на перевагу за такими ознаками: частота сексуальних думок, фантазій і спонтанного збудження; бажана частота сексу; частота мастурбації; бажана кількість сексуальних партнерів; віддавання переваги сексу перед іншими заняттями; активний пошук сексу; готовність ініціювати сексуальні дії; насолоду різними типами сексуальних практик; готовність жертвувати ресурсами заради сексу; позитивне ставлення до сексуальної активності; розповсюдженість розладів, пов'язаних з пониженням сексуального бажання і т.п. Крім цього, сексуальна поведінка може бути вираженням і демонстрацією соціального статусу (наразі військовослужбовця, або того хто не придатний до військової служби) і його можливостей, стати способом особистісного самовираження та самоствердження. Саме тому важливо враховувати вплив війни на ментальне здоров'я чоловіків, яке може відобразитися на їхній сексуальній поведінці, їх намірах та виборах в міжособистісних взаємовідносинах.

Пошук відповідного діагностичного інструментарію надав нам можливість виокремити декілька методик, які можуть послугувати вивченню особливостей сексуальної поведінки чоловіків. Це такі, як статево-рольовий опитувальник С. Бем (BSRI) [8], «Типи сексуальних сценаріїв» P. Suvivuo і тест «MSAQ» W. E. Snell Jr. (адаптована та валідизована В. Гупаловська) [9], опитувальник настанов до сексу Айзенка [10]. та методика оцінки сексуального профілю М. Яффе і Е. Фервік [11]. Останні дві методи не адаптований на терені української науки. Коротко опишемо дві останні із названих методик.

Методика оцінки сексуального профілю М. Яффе і Е. Фервік [11]. Опитувальник містить 150 запитань, з можливість відповідати «так» або «ні». Складається із 14 основних біполярних шкал: експресивність; сміливість, рішучість; корисливість; вибірковість; гіперсексуальність; делікатність; ніжність; жертвовність; відповідальність; любов як вища цінність; ревності; різноманітність; фемінність; небажаність сексуальних контактів на роботі.

Шкала експресивності визначає бурхливе ви явлення власних переживань, емоційних реакцій, розкутість по відношенню до свого сексуального партнера. Особи з високими показниками не приховують свою пристрасть і вільно почувають себе у прояві сексуального бажання й спілкування. На відмінну, від людей з низьким балом, які зазвичай стримані у своїх емоційних реакціях.

Шкала рішучості, сміливості. Високі показники за даною шкалою означають, що людина почуває себе впевнено і розкуто у своїх сексуальних можливостях. Такі люди не бачать ніяких перепон у сексуальному спілкуванні, зазвичай самі проявляють ініціативу, легко вступають у сексуальні зв'язки.

Шкала корисливості визначає, наскільки людині у сексуальному стосунку важливі матеріальні здобутки й забезпеченість партнера. Особам з високими показниками притаманна орієнтація на матеріальну користь, отримання вигоди від сексуального стосунку. Зовнішні атрибути є важливим

чинником побудови інтимного стосунку. Таким людям не цікавий партнер, як особистість, вони легко розірвуть стосунки, якщо відчуватимуть фінансову недостатність.

Шкала вибірковості. Високі показники означають наявність у людини великої кількості суворих критеріїв, яким повинен відповідати сексуальний партнер. Таких людей можна назвати дуже перебірливими. З одного боку, вони знають чого хочуть, не будуть зав'язувати сексуальні стосунки з будь-ким. З іншого, мало з ким із сексуальних партнерів можуть отримувати задоволення всіх свої потреб.

Шкала гіперсексуальності спрямована на визначення рівня сексуальної активності. Для людей з високими показниками притаманна висока частота сексуального збудження, надмірна активність в сексі, в пориві пристрасті вони можуть не контролювати своїх дій, важко переживають довготривалу відсутність сексу. Загалом, люди з високими балами приділяють велику уваги питанням сексу. Особи з низькими балами питання сексу визначають для себе як питання сексу визначають для себе як другорядні.

Шкала делікатності. Людям з високими показниками за даною шкалою характерна надмірна увага до обстановки, у якій відбувається інтимність, відчуття огиди до неохайності партнера. Для них важливу роль відіграє естетичність середовища (чистота, запахи), зовнішня привабливість партнера. Також таким людям не прийнятна думка про сексуальні оргії, вони ніколи не пробачають партнера за будь-які, навіть найменші аморальні вчинки. Люди з низькими балами спокійніше ставляться до особливостей обстановки інтимного стосунку, вигляду сексуального партнера.

Шкала ніжності. Високі показники за цією шкалою означають ніжне, чуйне, ласкаве відношення до сексуального партнера і його оточення. Люди з високими балами в пориві ніжності проявляють слова любові й прихильності до свого партнера, не допускають ніякої грубості й агресивності у сексуальному стосунку. Людям з низькими показниками слабо виражений, або зовсім не характерний прояв ніжних та теплих почуттів. Навпаки, вони часто можуть агресивно реагувати на сексуального партнера. В пориві злості часто використовують фізичну силу. Жорсткість і грубість в сексуальному стосунку таким людям більше імponує, приносить задоволення.

Шкала жертвності. Високі показники означають велику самовіддачу партнеру, прагнення завжди і всюди підтримувати, допомагати, поступаючись власними інтересами. Людям з високими балами характерне використання всіх своїх ресурсів для вирішення проблем партнера. Для них любов часто означає самозречення, вони готові на все, лише, щоб партнеру було добре. Люди з низькими показниками є егоїстами в любовних стосунках, вони легко приймають будь-які жертви від партнерів, вони вважають свої бажання й справи важливішими, ніж потреби близької людини.

Шкала відповідальності. Високі показники означають, що людині властиве високе почуття обов'язку, прагнення нести відповідальність за

партнера, сексуальні стосунки та їхні наслідки. Особи з високими показниками намагаються убезпечити свого партнера від страждань, їх зовсім не обтяжують певні зобов'язання, що виникають у стосунку, вони не можуть дозволити собі розірвати стосунки з людиною, яку уже не люблять через відчуття обов'язку. Людям з низькими балами властиво вважати, що кожен в стосунках несе відповідальність сама за себе, вони прагнуть будувати сексуальні стосунки вільні від відповідальності.

Шкала любові як найвищої цінності. Високі показники означають віру в любов та вміння зберігати її в стосунку навіть у складних умовах. Люди з високими балами визначають любов як найбільшу цінність для себе, проблеми в сексуальному плані не руйнують їхньої любові до партнера, вони відчують потребу в любові. Низькі показники означають переконання в тому, що любові не існує. Такі люди здебільшого надають перевагу жити без любові, бо вважають, що так спокійніше.

Шкала ревнощів. Високі показники свідчать про сильне почуття ревнощів, невміння справлятися з сумнівами щодо вірності сексуального партнера. Люди з високими балами дуже ревниві, важко переживають будь-який, навіть легкий флірт свого партнера (партнерки) з іншими людьми, часто не можуть втриматися, щоб не влаштувати сцену ревнощів коханій людині. Низькі показники означають слабо виражене або відсутнє почуття ревнощів. Таким людям характерна довіра до свого сексуального партнера.

Шкала різноманітності. Високі показники характерні для людей, які прагнуть різноманітності сексуальних контактів, способів і форм отримання сексуального задоволення. Такі люди часто не можуть обмежитися одним сексуальним партнером через бажання отримати більше різноманітності. Щоб урізноманітнити своє сексуальне життя й отримати нові знання й навички вони намагаються знаходити все більше і більше нових способів сексуального спілкування. Для людей з низькими показниками характерне бажання постійності й стабільності в сексуальних стосунках, небагатий сексуальний досвід. Цікавість до еротичної літератури чи кіно вони часто вважають непристойними.

Шкала сексуальних контактів на роботі. Високі показники означають небажання заводити сексуальні стосунки з колегами по роботі. Такі люди бояться інтриг на роботі, через свої можливі службові романи. Людям з низькими балами характерно мати часті сексуальні контакти з колегами, нехтувати думками інших колег, які осуджують службові романи.

Опитувальник настанов до сексу Г. Айзенка (Eysenk Inventory of Attitudes to Sex EIAS) [10]. Дана методика має на меті визначення психологічних особливостей сексуальності особистості і ґрунтується на авторській куонцепції особистості. Методика спрямована на дослідження ставлення до сексуальних стосунків, а також орієнтована на виявлення потенційних і наявних сексуальних дисфункцій. Питання сформульовані так,

що передбачають відповіді як чоловіків, так і жінок. Складається із 11 шкал та визначає рівень таких особливостей сексуальності: 1) дозволеність; 2) реалізованість/задоволеність; 3) сексуальна невротичність; 4) знеособлений секс; 5) порнографія; 6) сексуальна сором'язливість; 7) цнотливість; 8) відраза до сексу; 9) сексуальна збудливість; 10) фізичний секс; 11) агресивний секс.

Шкала Дозволеності. Високий бал за цією шкалою означає, що ви маєте цілком сучасне, передове, легке ставлення до сексу, рішуче виступаючи проти релігійних, вікторіанських та інших старомодних уявлень про «правильне» і «належне» у цій сфері людських відносин. Ви не стурбовані проблемами невинності, приймаєте дошлюбний секс (або навіть позашлюбні зв'язки), впевнені, що контрацептивні засоби мають бути загальнодоступними, і розглядаєте секс загалом як задоволення, яке не повинно хвилювати нікого, крім «згодних» сторін (маються на увазі не тільки дорослі, а й підлітки і навіть діти). Низький бал за цією шкалою означає прямо протилежне: людина, яка отримала низький бал, відноситься до статевих зв'язків серйозніше, він поважає шлюбні узи і не підтримує «а моральність» у жодному вигляді. Люди, які отримали середній бал, займають позицію між цими двома крайнощами.

Шкала Реалізованості. Друга шкала оцінює рівень сексуальної «реалізованості», чи загальної задоволеності людини своїм сексуальним життям нині. Високий бал означає високий рівень реалізованості, низький - повну нереалізованість. Взагалі кажучи, задоволеність своєю сексуальною життям є для більшості людей надзвичайно привабливим станом, а низький бал за цією шкалою – це ознака серйозного розчарування цією галуззю стосунків між статями. Звичайно, причин тому може бути чимало, і щоб виявити специфічні для даної людини фактори, потрібний індивідуальний підхід. Ці причини можуть полягати як у самій людині, так і її партнері. Шляхи досягнення більш благополучного становища у цій сфері значною мірою залежить від конкретного поєднання тих чи інших причин.

Шкала Сексуальної невротичності. Незадоволеність, розчарування у своєму сексуальному житті часто призводять до невротичних сексуальних реакцій (термін «невротичний» використаний у повсякденному значенні як вказівка на певну розбалансованість, чи дисфункціональні зрушення, у поведінці людини). Люди, які отримали високі оцінки за цією шкалою, як правило, мають проблеми зі своїм сексуальним життям; їм складно контролювати чи придушувати свої імпульси, вони легко збентежуються чи засмучуються через свої власні думки чи вчинків. Ці люди постійно стурбовані якимись проблемами, пов'язаними із сексом, і тим самим роблять собі лише гірше. Тим, хто отримав за цією шкалою дуже високий бал, варто подумати про те, щоб відвідати лікаря або звернутися за порадою до знайомих людей.

Шкала знеособленого сексу. Дана шкала визначає у якій мірі особа сприймає сексуального партнера лише як об'єкт для отримання чуттєвого задоволення. Високі бали за шкалою означають, що людина не ставиться до

свого сексуального партнера як до окремої особистості, не враховує його (її) почуття, бажання, не прагне побудувати тісні емоційні стосунки. Для того, щоб отримувати задоволення від сексу таким людям не потрібно відчувати любов чи приязнь до іншої особи. Загалом, стабільні стосунки з одним партнером сприймаються як дурість. Вони не задовольняються стосункам лише з одним партнером, можуть брати участь у сексуальних оргіях. Задоволення можуть отримувати де завгодно, незважаючи на особливість атмосфери та особи. Таких осіб більше збуджує сам сексуальний акт, ніж будь-що інше. Низькі показники означають, що людині, навпаки, в сексуальних стосунках важливе почуття любові, прив'язаності до стабільного партнера. Шкала фізичного сексу. Люди, які набрали високі бали за цією шкалою означають, що людині, навпаки, в сексуальних стосунках важливе почуття любові, прив'язаності до стабільного партнера.

Шкала Сексуальної сором'язливості. Люди з високим балом за цією шкалою почуваються вкрай нервово у відносинах із протилежною статтю, їх дуже бентежать розмови про секс, а часом просто бояться сексуальних стосунків. Високі бали означають сексуальних відносинах, тоді сильне як низький небажання брати участь вказує на більш нормотипову реакцію.

Шкала цнотливості. Шкала син тонна з попередньою. Люди з високими балами, як правило, утримуються навіть від незначних проявів сексуальної пристрасті, не люблять думати на цю тему, та й взагалі кохатися. Низький бал вказує на нормотиве, звичайне ставлення до сексуальних проявів.

Шкала Огиди до сексу. Призначена для оцінки набагато сильнішого вираження того ж почуття, яке тестувався сьомою шкалою, тобто. цнотливості. Люди, які набрали високі бали, з огидою реагують на деякі види сексу, навіть кохаючись зі своїм постійним партнером, а часом буквально змушують себе займатися цією справою. Таким людям огидні навіть ті види сексуальної поведінки, які більшості людей є цілком нормальними. Низькі бали вказують на здорові сексуальні настановлення.

Шкала Сексуальна збудливість, або висока сексуальна чутливість. Деяким людям, щоб прийти в стан сексуального збудження, потрібна ціла низка певних умов; такі люди наберуть низький бал за цією шкалою. Високий бал вказує на легке збудження. З великою ймовірністю можна очікувати, що люди, які набрали високі бали за трьома попередніми шкалами, швидше за все наберуть низькі бали за цією шкалою.

Шкала фізичного сексу. Люди, які набрали високі бали за цією шкалою більш сконцентровані на якості фізичного сексуального акту, відкладаючи емоційні й духовні його складові. Їм характерна легка сексуальна збудливість навіть від фізичного вигляду партнера, його (її) параметрів тіла та вважають секс своїм найбільшим задоволенням. Для людей з низькими балами більш важливий емоційний стосунок з людиною, задоволення вони отримують не тільки від сексуального акту, а в більшій мірі від якості стосунку.

Шкала агресивного сексу. Особи з високими балами здатні проявляти ворожі та агресивні тенденції до свого сексуального партнера, принижувати його (її) почуття. В сексуальному акті характерна нестримна, агресивна поведінка, яка може призвести у нанесенні фізичних пошкоджень. Для осіб з низькими балами такі тенденції слабо виражені, для них характерна більш ніжна, чуттєва поведінка.

Шкала Порнографії. Вона вказує на отримання задоволення від малюнків або фотографій, що зображують сексуальні сюжети, або словесного опису сексуальних спін, зазвичай, у максимально відвертій формі. В цю ж категорію потрапляє і схильність до споглядання людей, котрі займаються сексом. Високий бал за даною шкалою вказує на схвалення порнографії (або принаймні на значну толерантність до неї), тоді як низький бал означає несхвалення та нетерпимість до порнографії.

Шкала Маскуліність/фемініність. Спосіб інтеріоризації індивідом соціально-схвалених або навпаки нетипових моделей статевої поведінки називають ідентифікацією, або ототожненням з моделлю. Статева ідентифікація характеризується суб'єктивним переживанням ролі, а безпосереднє виконання статевої ролі означає прояв ідентичності у поведінці. Чим більшою мірою статева поведінка орієнтована на соціальні стереотипи маскуліності чи фемініності, тим більш статево-типізованою її вважають.

Висновки. Встановлено, що поведінкові аспекти сексуальності чоловіків не постають окремим напрямом психологічних знань і їх вивчення потребує окреслення даного дослідницького напрямку з уточненням як дослідницьких критеріїв, так і діагностичного інструментарію. Аналіз наукових джерел окреслив важливість у дослідженні означеної теми опиратися на біопсихосоціальний підхід, який надає можливість інтегрувати біологічні, психологічні та соціальні показники сексуальної поведінки чоловіків. Встановлено, що поведінкові аспекти сексуальності чоловіків співвідноситься із сексуальною самооцінкою, сформованим образом тіла і почуттям психологічного добробуту та проявляються через сексуальні сценарії на культурному, міжособистісному та внутрішньо-психічному рівні. Дослідження сексуальної поведінки чоловіків можна також можна вивчати через лінії розмежування з сексуальною поведінкою жінок: 1) сила сексуального бажання; 2) спосіб задоволення потреби від пасивно-агресивного до активно-агресивного; 3) мотивація та легітимність, 4) сексуальне здоров'я та почуття психологічного добробуту; 5) інструментальність. Опираючись на вище названі критерії було встановлено недостатність україномовного адаптованого діагностичного інструментарію. Створений перелік діагностичного інструментарію включає статево-рольовий опитувальник С. Бем (BSRI), «Типи сексуальних сценаріїв» Р. Сувіуо і тест «MSAQ» W. E. Snell Jr. (адаптація В. Гупаловської), опитувальник настанов до сексу Айзенка та методика оцінки сексуального профілю М. Яффе і Е. Фервік.

Перспективним напрямком дослідження видається виокремлення та деталізація поведінкових параметрів сексуальної поведінки чоловіків, що активізуються за різних життєвих обставин: від повсякденних до надзвичайних, якими постає воєнні загроза та участь у воєнних діях. Також важливим є адаптація та валідизація існуючого діагностичного інструментарію для подальшого використання на українській вибірці та розроблення вітчизняних методик дослідження з питань вивчення сексуальної поведінки чоловіків.

Література:

1. Potki R., Ziaei T., Faramarzi M., Moosazadeh M., & Shahhosseini Z. Bio-psycho-social factors affecting sexual self-concept: A systematic review. *Electronic Physician*. 2017. Vol. 9(9). Pp. 5172–5178. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5633209/>
2. Holt L. L., Chung Y. B., Janssen E., & Peterson Z. D. Female Sexual Satisfaction and Sexual Identity. *The Journal of Sex Reserch*. 2021. Vol. 58(2). Pp. 195–205. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32643959/>
3. Velten J., Brailovskaia J., & Margraf J. Exploring the Impact of Personal and Partner Traits on Sexuality: Sexual Excitation, Sexual Inhibition, and Big Five Predict Sexual Function in Couples. *The Journal of Sex Research*, 2018. Vol. 56(3). Pp. 287–299. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30028211/>
4. Sakaluk J. K., Todd L. M., Milhausen R., Lachowsky N. J heterosexual sexual scripts in emerging adulthood: conceptualization and measurement. *The Journal of Sex Research*. 2014. Vol. 51(5). Pp. 516–531. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23672338/>
5. Simon W., & Gagnon J. H. Sexual scripts: Origins, influences, and changes. *Qualitative Sociology*. 2003. Vol. 26. Is 4. Pp. 491–497. URL: <https://www.proquest.com/docview/758697059?sourcetype=Scholarly%20Journals>
6. Pinxten W., & Lievens J. Gender Differences in the Development of Sexual Excitation and Inhibition Through the Life Course: Preliminary Findings from a Representative Study in Flanders. *The Journal of Sex Research*. 2016. Vol. 53(7). Pp. 825–835. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26488561/>
7. Гупаловська В. А., Володимирець О. І. Психологічні особливості сексуальності чоловіків: результати емпіричного дослідження. *Проблеми сучасної психології*. 2012. Вип. 16. С. 222–235. URL: <http://vestnikzgia.com.ua/index.php/2227-6246/article/view/160388>
8. Ballard-Reisch D. Gender orientation and the Bem Sex Role Inventory: A psychological construct revisited / D. Ballard-Reisch, M. Elton // *Sex Roles*. – 1992. – №27. – pp. 291–306. URL: https://www.academia.edu/21910629/Gender_orientation_and_the_Bem_Sex_Role_Inventory_A_psychological_construct_revisited
9. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія УДК 159.9.072: 316.36 DOI <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2020.4/02> Гупаловська В.А. Львівський національний університет імені Івана Франка URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2020/4.pdf
10. *Journal of Psychosomatic Research*, Persamon Press, 1972. Printed in Northern Ireland. Vol. 16, pp. 141 to 152. URL: https://hanseysenck.com/wp-content/uploads/2019/12/1972_eysenck_personality_and_sexual_behaviour_journal_of_psychosomatic_research.pdf
11. <https://bmcmedresmethodol.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12874-018-0570-2>

References:

1. Potki, R., Ziaei, T., Faramarzi, M., Moosazadeh, M., & Shahhosseini, Z. (2017). Bio-psycho-social factors affecting sexual self-concept: A systematic review. *Electronic Physician*, 9(9), 5172–5178. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5633209/> [in English].
2. Holt, L. L., Chung, Y. B., Janssen, E., & Peterson, Z. D. (2021). Female Sexual Satisfaction and Sexual Identity. *The Journal of Sex Research*, 58(2), 195–205. Retrieved from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32643959/> [in English].
3. Velten, J., Brailovskaia, J., & Margraf, J. (2018). Exploring the Impact of Personal and Partner Traits on Sexuality: Sexual Excitation, Sexual Inhibition, and Big Five Predict Sexual Function in Couples. *The Journal of Sex Research*, 56(3), 287–299. Retrieved from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30028211/> [in English].
4. Sakaluk, J. K., Todd, L. M., Milhausen, R., Lachowsky, N. J. (2014). Dominant heterosexual sexual scripts in emerging adulthood: conceptualization and measurement. *The Journal of Sex Research*, 51(5), 516–531. Retrieved from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23672338/> [in English].
5. Simon, W., & Gagnon, J. H. (2003). Sexual scripts: Origins, influences, and changes. *Qualitative Sociology*, 26(4), 491–497. Retrieved from <https://www.proquest.com/docview/758697059?sourcetype=Scholarly%20Journals> [in English].
6. Pinxten, W., & Lievens, J. (2016). Gender Differences in the Development of Sexual Excitation and Inhibition Through the Life Course: Preliminary Findings from a Representative Study in Flanders. *The Journal of Sex Research*, 53(7), 825–835. Retrieved from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26488561/> [in English].
7. Hupalovska V. A., Volodymyrets O. I. (2012). Psykholohichni osoblyvosti seksualnosti cholovikiv: rezultaty empirychnoho doslidzhennia [Psychological peculiarities of men's sexuality: results of an empirical study]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of modern psychology*, Vyp. 16. S. 222–235. Retrieved from <http://vestnikzgia.com.ua/index.php/2227-6246/article/view/160388> [in Ukrainian].
8. Ballard-Reisch D. Gender orientation and the Bem Sex Role Inventory: A psychological construct revisited / D. Ballard-Reisch, M. Elton // *Sex Roles*. – 1992. – №27. – pp. 291–306. URL: https://www.academia.edu/21910629/Gender_orientation_and_the_Bem_Sex_Role_Inventory_A_psychological_construct_revisited
9. Scientific notes of TNU named after V.I. Vernadskyi. Series: Psychology UDC 159.9.072:316.36 DOI <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2020.4/02> Hupalovska V.A. Lviv Ivan Franko National University URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2020/4.pdf
10. Journal of Psychosomatic Research, Persamon Press, 1972. Printed in Northern Ireland. Vol. 16, pp. 141 to 152. URL: https://hanseysenck.com/wp-content/uploads/2019/12/1972_eysenck_personality_and_sexual_behaviour_journal_of_psychosomatic_research.pdf
11. <https://bmcmredsmethodol.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12874-018-0570-2>